

Lühiülevaade Hiiumaa valla 2023. aasta eelarvest

Arengukava määrab kohaliku omavalitsuse prioriteetsed tegevussuunad ja eelarvestrateegia finantsprojektsiooni. Valla eelarve koostamise aluseks on Hiiumaa Vallavolikogu 15.09.2022 määrusega nr 19 vastuvõetud arengukava ja eelarvestrateegia.

Suurimaks erinevuseks võrreldes 2018-2022 aasta eelarvetega on 2023.a põhimõtte muutus osavaldade eelarvetes. Seni kehtis põhimõte, et osavalla põhitegevuse eelarve tulude jaotamisel maksutuludest ja ressursitasudest lähtutakse vastavalt 2017.aasta antud valla tegelikule maksutulude ja ressursitasude laekumise proportsioonile kogu valla tegelike maksutulude ja ressursitasude laekumisest. 2022. aastal oli tulumaksu suhe 35% vallavalitsusele ja 65% osavaldadele.

2023.aasta eelarve lähtetingimustes kehtestati põhimõte, mille järgi jaotatakse põhitegevuse kulud valdkondade lõikes. Välja toodi valdkondlikud % põhitegevuse kogukuludest:

- Haridus 44%
- Kultuur 13,5%
- Sotsiaal 14%
- Emmaste Osavalla Valitsus 2,40%
- Käina Osavalla Valitsus 3,15%
- Kärkla Osavalla Valitsus 3,60%
- Kõrgessaare Osavalla Valitsus 1,95%
- Pühalepa Osavalla Valitsus 2,20%
- Üldvalitsemine 14,00%
- Muud 1,2%

Vastav % on viimase 5 aasta keskmised kulud antud valdkonnas. Ülespoole ümardati hariduse valdkond ja osavalla valitsuste osakaalu, et hariduse valdkonna väljakutsetele vastata ning et eelarvesüsteemi muudatusega piirkonnad ei kaotaks. Vastu võetud eelarves neid % päris täpselt ei suudetud järgida.

Vastavalt Hiiumaa Vallavolikogu 16.02.2022 määrusele nr 36 on Hiiumaa valla 2023. aasta eelarve kogumaht 27,5 miljonit eurot:

- põhitegevuse tulud 21,0 miljonit eurot;
- investeerimistegevuse tulud 3,2 miljonit eurot;
- investeerimislaen 3,0 miljonit eurot;
- likviidsed vahendid 0,3 miljonit eurot;

Koondeelarve:

	Eelarve 2023
Põhitegevuse tulud	21 013 073
30 Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed	12 906 100
32 Kaupade ja teenuste müük	2 233 961
35 Saadud toetused	5 572 012
38 Muud tulud	301 000
Põhitegevuse kulud	18 740 366
Antavad toetused tegevuskuludeks	1 723 276
Tegevuskulud	17 017 090
Põhitegevuse tulem	2 272 707
Investeeringustegevuse kulud	6 964 807
15 Põhivara soetus	5 962 090
45 Antavad toetused põhivara soetuseks	522 717
65 Finantskulud	480 000
Investeeringustegevuse tulud	3 175 951
35 Saadud toetused põhivara soetuseks	3 057 001
38 Tulu põhivara müügist	118 750
65 Finantstulud	200
Eelarve tulem	-1 516 149
Finantseerimistegevus	1 255 781
208 Laenu võtmine (+)	3 050 000
208 Kohustuste tasumine (-)	-1 794 219
Likviidsete varade muutus	-260 368
Nõuete ja kohustuste saldo muutus	0

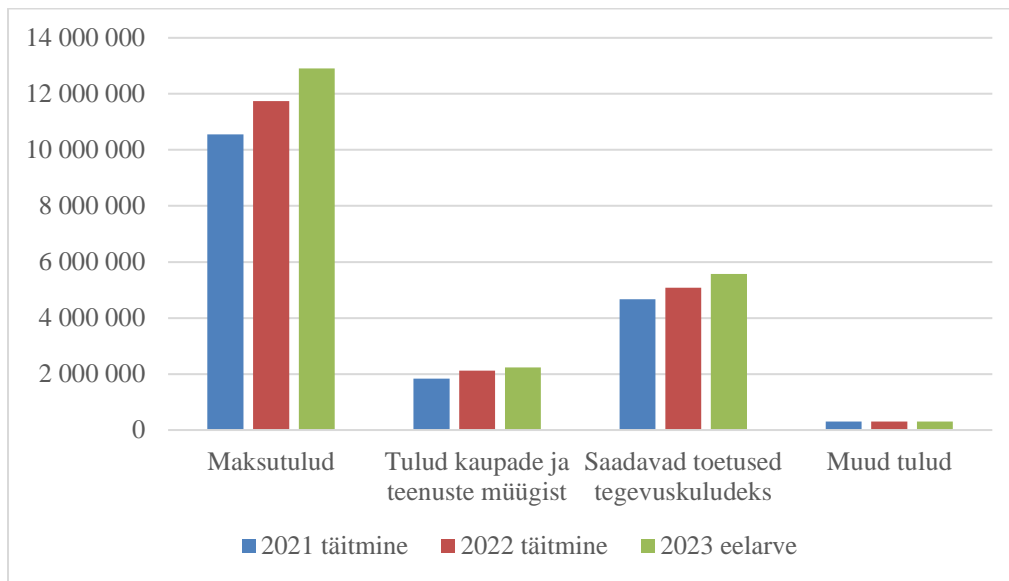
Põhitegevuse tulud¹

2023. aasta eelarves on planeeritud tulud 21,0 miljonit eurot. See on 1,7 miljonit eurot suurem kui 2022. aasta tegelik tulu.

- Eelarve tuludest 61% ehk 12,9 miljonit moodustavad maksutulud (võrreldes 2022. aastaga täitmisega suurenemine 10%)
- Kaupade ja teenuste müügist kogutakse eelarvesse 11% ehk 2,2 miljonit eurot (+5%)
- Saadud toetused moodustavad eelarve tuludest 26,5%, ulatudes 5,6 miljoni euroni.
- Muud tulud moodustavad eelarve tuludest 1,4% ehk 0,3 miljonit eurot.

¹ maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused, muud tegevustulud

Joonis 1. Põhitegevuse tulud (eurodes)

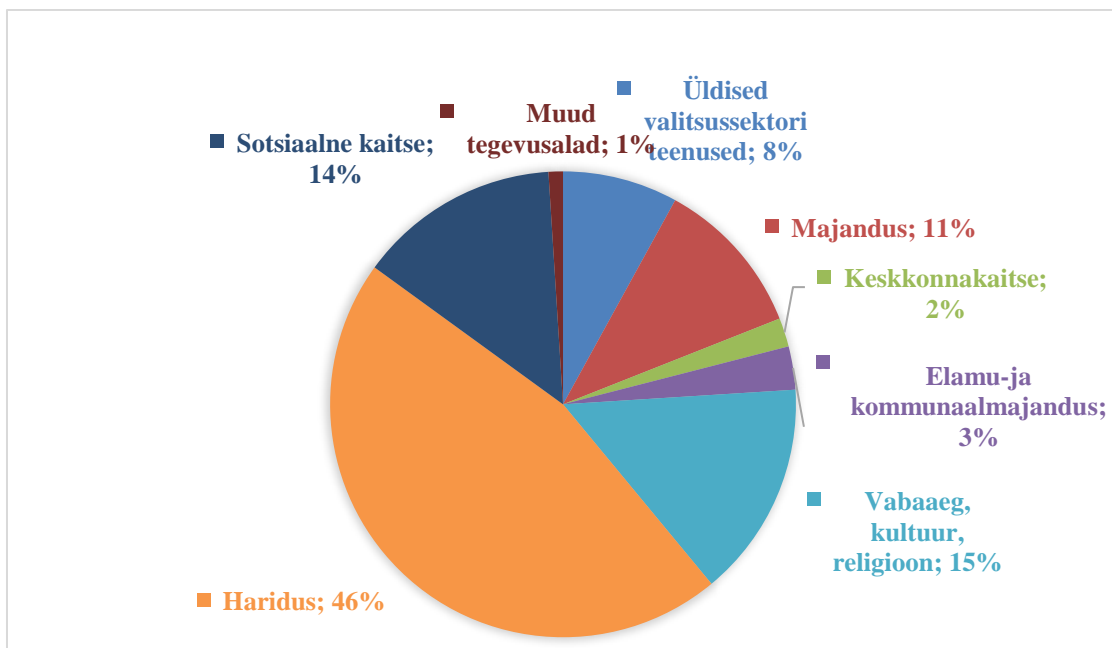

Põhitegevuse kulud²

2023. aasta eelarves on planeeritud põhitegevuse kulud 18,7 miljonit eurot. See on 2,3 miljonit eurot rohkem kui 2022. aasta tegelikud kulud.

Põhitegevuse kuludeks on toetused, personalikulud, majanduskulud ning muud kulud jaotatuna osavaldade ja üheksa erineva valdkonna vahel.

Joonis 2. Põhitegevuse kulud tegevusvaldkondade lõikes 2023. aastal (%)

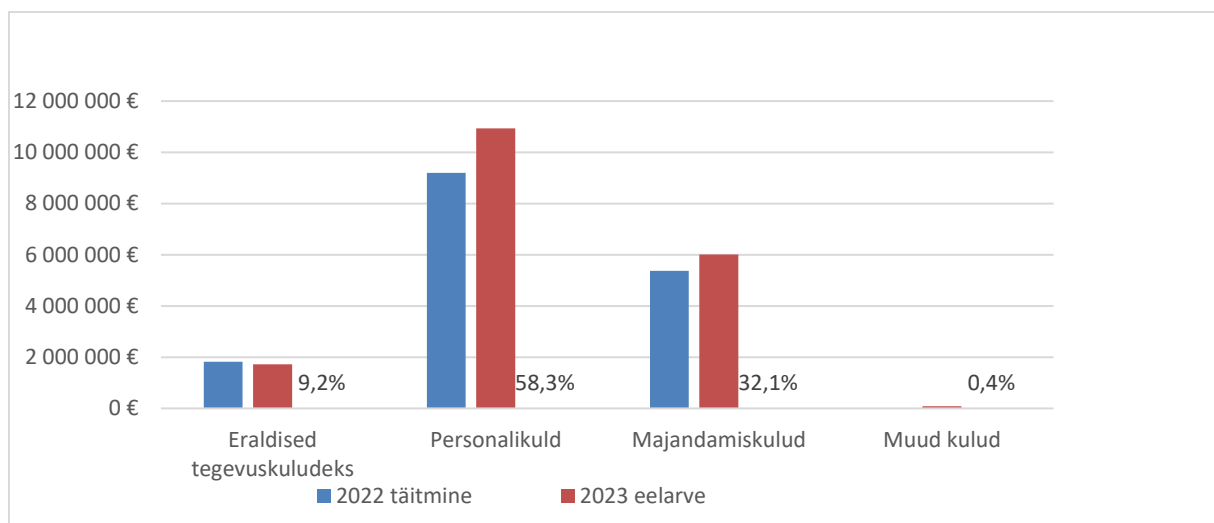

² antavad toetused, muud tegevuskulud

- **Haridus** moodustab põhitegevuse kuludest 46% ehk 8,5 miljonit. Kuludest 77% ehk 6,5 miljonit eurot moodustavad personalikulud ja 2,0 miljonit eurot majandamiskulud.
- **Vaba aeg, kultuur ja religioon** moodustab 15% ehk 2,9 miljonit eurot.
- **Sotsiaalne kaitse** moodustab 14% ehk 2,7 miljonit eurot.
- **Majandus** moodustab 11% ehk 2,0 miljonit eurot.
- **Valitsemine** moodustab 8% ehk 1,6 miljonit eurot, kus kajastub ka reservfond ning omaosaluse fond.
- **Elamu- ja kommunaalmajandus** moodustab 3% ehk 0,5 miljonit eurot.
- Ülejäänud põhitegevuse kuludest moodustavad avalik kord ja julgeolek, keskkonnakaitse ja tervishoiu tegevusvaldkonnad kokku 1% 0,5 miljonit eurot.

Majandamis- ja personalikulud tervikuna moodustavad 91% ehk 17 miljonit eurot, kasvades 14%. Sellest personalikulud moodustavad 64% ehk 10,9 miljonit eurot, majanduskulud moodustavad 35% ehk 6,0 miljonit eurot. Antavad toetused moodustavad 9% ehk 1,7 miljonit eurot.

Joonis 3. Põhitegevuse kulud majandusliku sisu järgi 2023. aastal

Investeeringustegevus

2023. aasta eelarves on planeeritud investeeringukulud 6,96 miljonit eurot.

Investeeringud koosnevad:

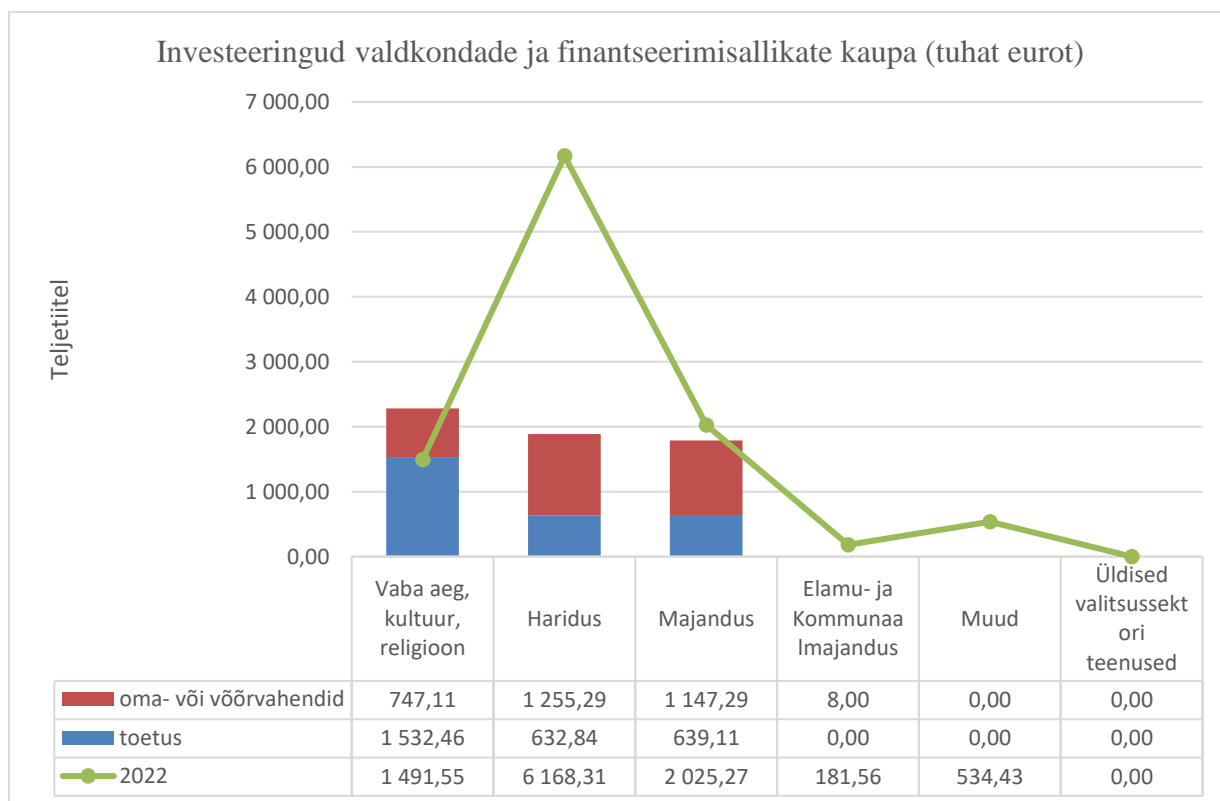
- **Põhivara soetusest**, mis moodustab 5,96 miljonit eurot.

Arendusobjektidest on töös:

- Kärkla Põhikool;
- Kärkla Lasteaed;
- Palade Spordihoone;
- Vabaajakeskus Tuuletorn;
- Paluküla spordirajatised;
- Käina kultuurikeskus;
- Väikeinvesteeringud;

- Teed ja tänavad;
- Tänavavalgustus;
- Kõrgessaare tuletornid;
- Kõrgessaare programm;
- Kõrgessaare kergliiklustee;
- Kõrgessaare üürimajad.

Joonis 4. Investeeringud valdkondade ja finantseerimisallikate lõikes

- **Põhivara soetuseks antav toetus** 0,52 miljonit eurot moodustub hajaasustuse programmis osalemise toetus, Pühalepa kiriku renoveerimise toetamine ja SA Hiiumaa Sadamad, OÜ Hiiumaa Jäätmejaam ja MTÜ-de investeerimistoetuseks, eluruumide kohandamiseks puudega inimestele ning juurdepääsuteede remonditöödeks antavatest toetustest.
- **Intressikuludest** 0,48 miljonit eurot.

Investeeringuid finantseeritakse põhitegevuse tulemist (0,48 miljonit eurot), põhivara müügist (0,12 miljonit eurot), võetavast uuest laenust (3,0 miljonit eurot), saadavate põhivara toetuste (3,06 miljonit eurot), raha jäägi ja nõuete kohustuste muutuste (0,3 miljonit eurot) arvelt.

Finantsseis

- **omafinantseerimisevõime** ehk põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe on 2,27 miljonit eurot, millest tasutakse olemasolevaid laenumakseid. Eesmärk on seda taset hoida ning ka kasvatada järgnevatel aastatel, et säilitada investeerimisvõimekus.

- **netovõlakoormus** (kohustused miinus likviidsed varad) on 2023. aasta lõpuks ca 70% põhitegevuse tuludest ehk 14,68 miljonit eurot.
- **likviidsete varade maht** kujunes 2022. aasta lõpuks 0,26 miljon eurot, mis võetakse kogu summa ulatuses kasutusele.